

Rapport Nr. 0518

Archeologienota

Beerse, Den Abt 106
Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Beerse, Den Abt 106: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Jeroen Adriaensen & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053

Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2020-1562

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2020L196

Plaats en datum

Beerse, 4 januari 2021

© J. Verrijckt bvba. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming.

Inhoud

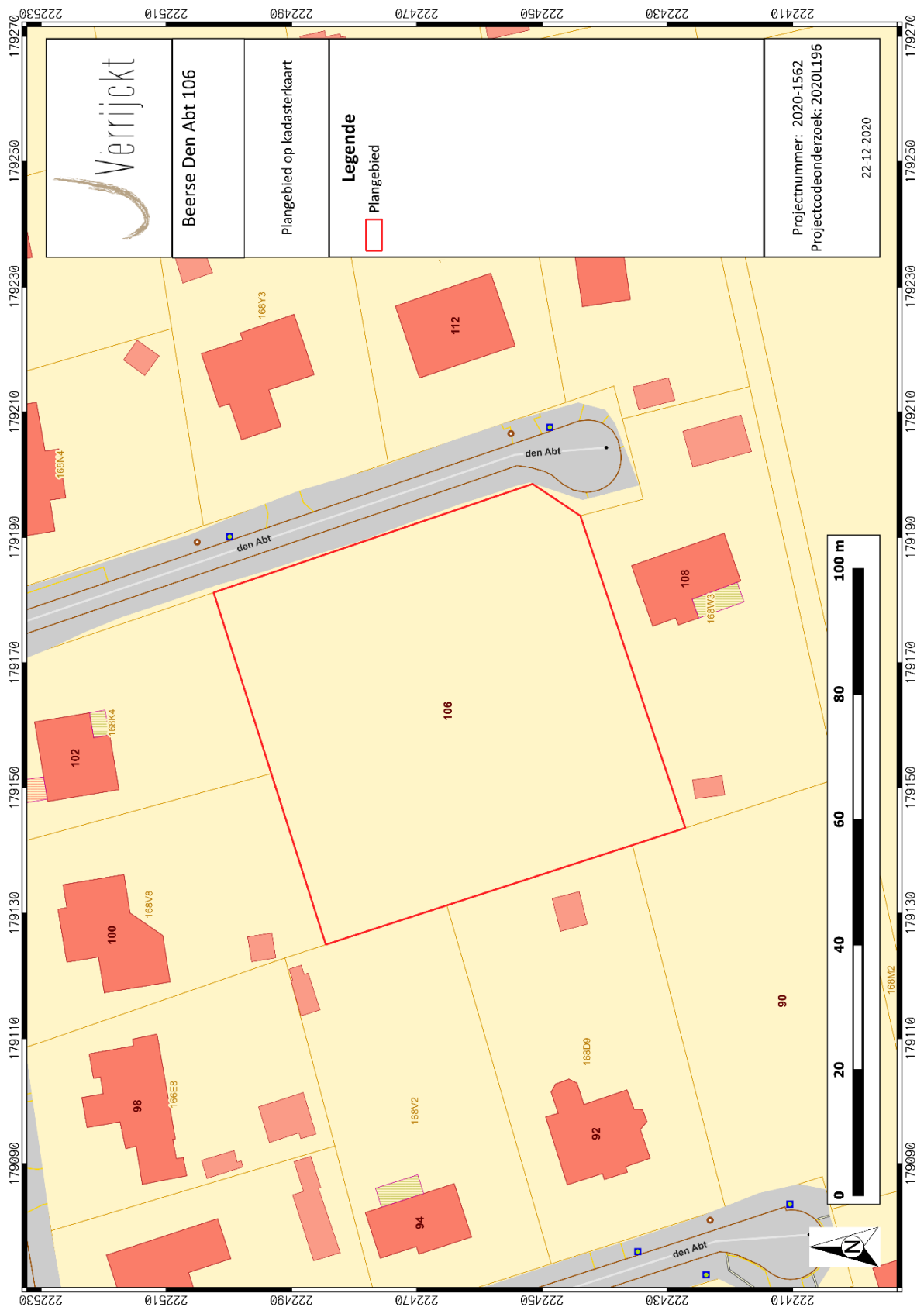
1	Bureauonderzoek.....	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens.....	1
1.1.2	Onderzoeksopdracht	4
1.1.3	Juridisch kader.....	4
1.1.4	Randvoorwaarden	5
1.2	Werkwijze en strategie.....	5
1.3	Aanleiding.....	6
	Huidige situatie en gekende verstoringen.....	6
	Geplande werken en bodemingrepen	6
1.4	Assessmentrapport.....	9
1.4.1	Topografische situering	9
1.4.2	Landschappelijke en hydrografische situering	9
1.4.3	Geologische situering.....	12
1.4.4	Bodemkundige situering	12
1.4.5	Historische bronnen	18
1.4.6	Cartografische bronnen.....	19
1.4.7	Archeologische bronnen	25
1.5	Besluit	27
1.5.1	Beantwoording onderzoeksvragen.....	27
1.5.2	Archeologische verwachting	28
1.5.3	Potentieel op kennisvermeerdering.....	28
1.5.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	28
1.5.5	Samenvatting	30
2	Lijst met figuren.....	32
3	Lijst met tabellen.....	32
4	Plannenlijst	32
5	Bibliografie	35
6	Bijlagen.....	36

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2020-1562
Projectcode Onroerend Erfgoed		2020L196
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Beerse
	Deelgemeente	Vlimmeren
	Straat	Den Abt
Kadastrale gegevens	Gemeente	Beerse
	Afdeling	2
	Sectie	A
	Percelen	168V3
Coördinaten	Noordoost	X: 4.78725,51.31161 Y: 179181.217,222502.426
	Noordwest	X: 4.78645,51.31145 Y: 179124.995,222484.531
	Zuidoost	X: 4.78742,51.31108 Y: 179193.461,222443.902
	Zuidwest	X: 4.78671,51.31093 Y: 179143.624,222427.133
Oppervlakte plangebied		3.537 m²
Oppervlakte bodemingreep		3.537 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2020c

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande verkaveling aan Den Abt 106 te Vlimmeren (gemeente Beerse). Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord dreigen te worden én of er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied wordt vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra akte genomen is van de archeologienota door Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd dreigen te worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch

potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Van deze archeologienota dient akte genomen te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed, welke nadien bij de aanvraag gevoegd moet worden. Van zodra akte genomen is van deze archeologienota, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een verkaveling gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 3.537 m² en bedraagt de bodemingreep 3.537 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.³

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3.000m² of meer. Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de verkavelingsaanvraag.

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied vrijgegeven kan worden.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto's
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020

- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij wordt zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historische kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.⁴

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

Huidige situatie en gekende verstoringen

Op het terrein staan momenteel bomen. Deze hebben met hun wortels mogelijk de bodem reeds verstoord. Verder zijn er geen aanwijzingen dat de bodem verstoord is.

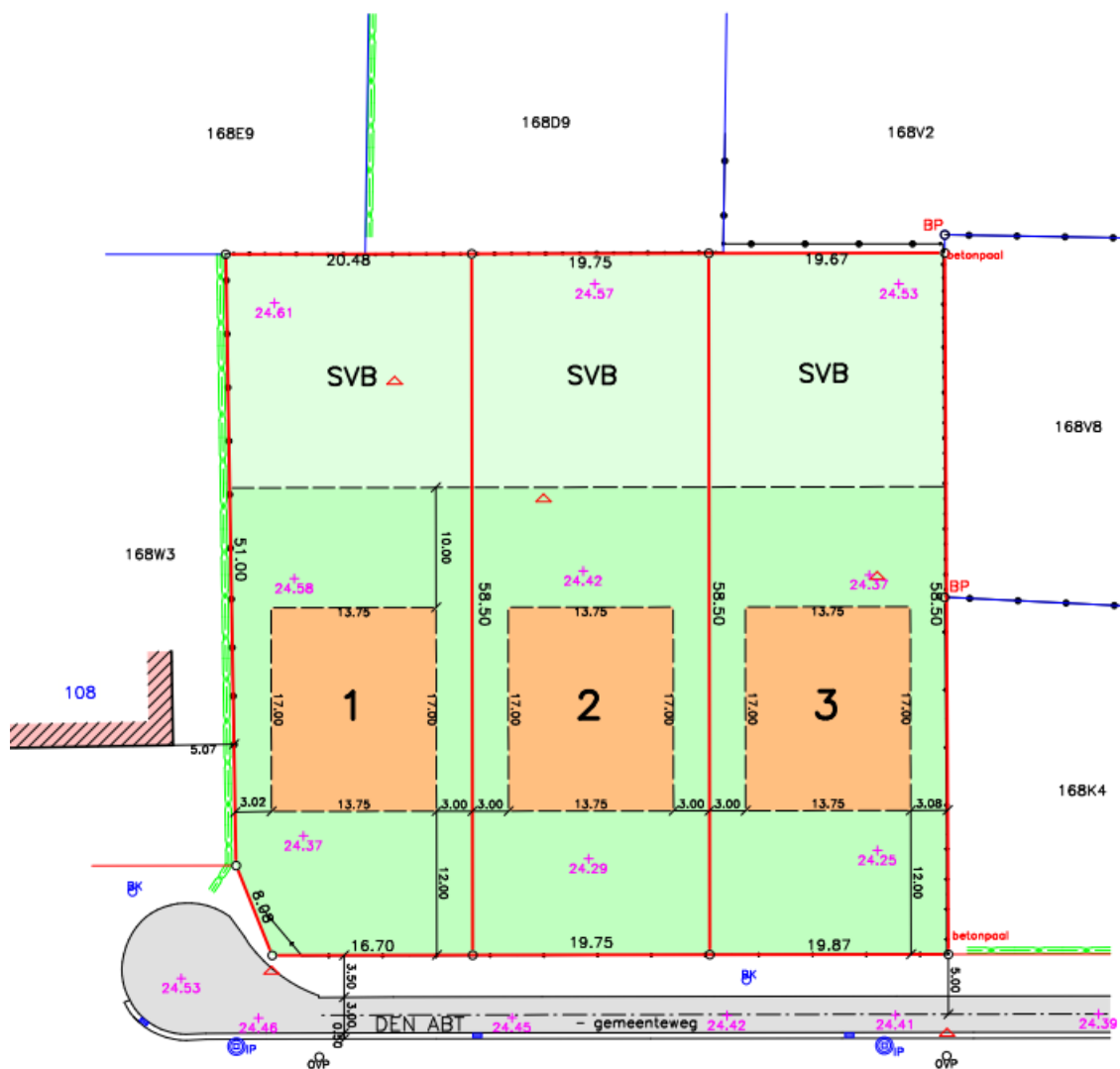
Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

De opdrachtgever plant een verkaveling waarbij drie loten worden voorzien. Op elk lot wordt een woning gepland met een oppervlakte van ongeveer 240 m². Aan de achterkant van de loten worden zones voorzien waar de toekomstige eigenaars bijgebouwen mogen plaatsen. Bij de aanleg van de woningen en eventuele bijgebouwen zal de bodem worden verstoord.

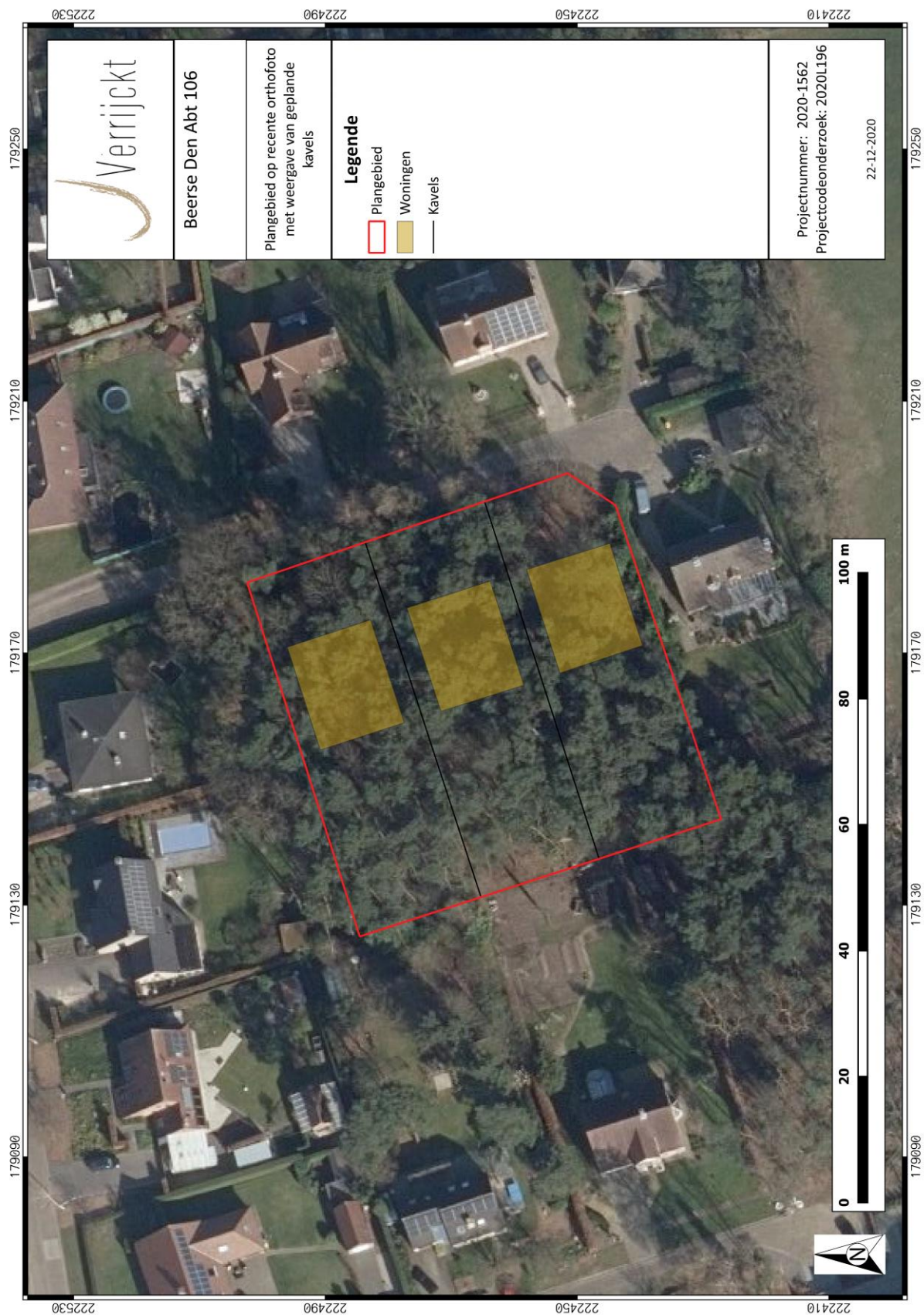
Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd.

⁴ CARTESIUS 2020

Figuur 3: Toekomstige inplanting ⁵

⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 4: Inplantingsplan op recente orthofoto ⁶

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op figuren 1 en 2. Het plangebied Beerse Den Abt 106 is gelegen in het zuiden van de residentiële wijk Den Abt in Vlimmeren (gemeente Beerse). Het betreft een groene woonwijk met voornamelijk grote bouwgronden. Het plangebied situeert zich op ongeveer 1.700 meter ten noorden van het centrum van Vlimmeren.

1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

De ruime omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 18 en 34 m + TAW. Hierbij is ten noordoosten van het plangebied een hoger gelegen dekzandrug aanwezig. Ten zuiden van het plangebied is een lager gelegen zone zichtbaar. Het plangebied zelf is gelegen op een hoogte van 24 tot 25 m + TAW. Het plangebied is hiermee te situeren op de flank van deze hoger gelegen dekzandrug. De dichtst bijgelegen beken zijn de Koeischootse loop (1.300 m ten westen) en de Bosbeek (1.100 m ten oosten). De relatief grote afstand tot open water vermindert het potentieel op de aanwezigheid van artefactensites uit de steentijd. De mogelijke aanwezigheid van historische vennen in de buurt vergroten echter dit potentieel.

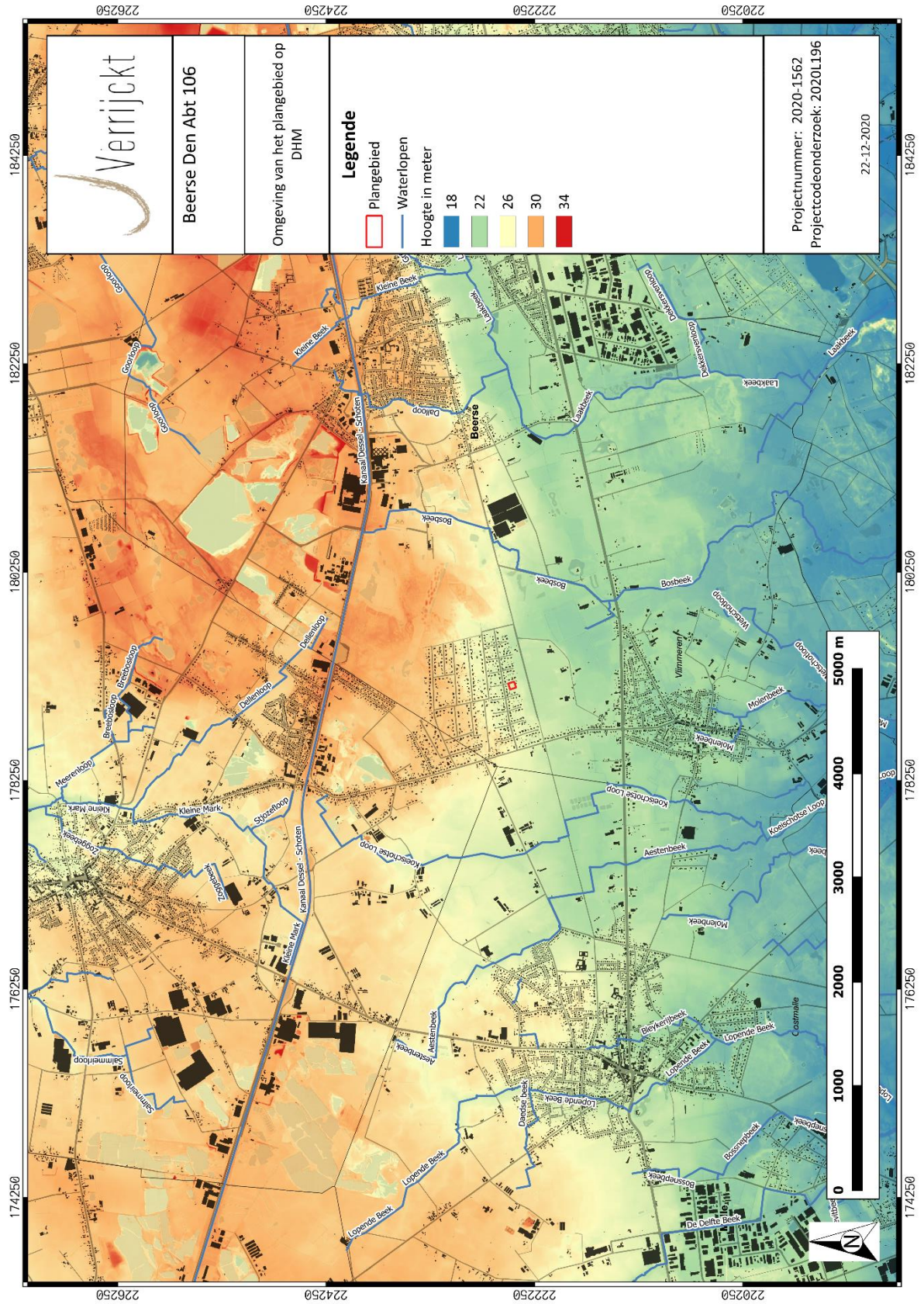
In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in het cuesta van de kleien van de Kempen. De cuesta staat bekend als een resistent kleimassief, gevormd in een Pleistoceen waddenmilieu. Het vormt het westoost interfluvium (van Zandhoven via Malle naar Turnhout) tussen de stroombekkens van de Nete en de Maas. Ten noorden van deze waterscheidingskam is het eveneens Pleistoceen krekenslandschap in het huidige reliëf en afwateringsstelsel fraai gefossiliseerd: de brede beekdalen komen overeen met makkelijk erodeerbare wadzanden, de interfluvia met meer resistente schorreklei. Het waterscheidingsvlak tussen het Scheldebekken en het Maasbekken vormt een brede W-O gerichte strook in het noorden van de provincie Antwerpen. Ten westen van Westmalle buigt deze af naar het noorden waar de steilrand de Scheldepolders bereikt. In het Maasbekken, op de rug van de cuesta zijn de valleien zuid-noord georiënteerd.⁷

⁷ DE MOOR & MOSTAERT 1993

Figuur 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)⁸

⁸ AGIV 2020b

Figuur 6: Omgeving van het plangebied op het DHM

1.4.3 *Geologische situering*

Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de formatie van Brasschaat, Lid van Malle A. Het lid van Malle A, een mariene afzetting, bestaat uit olijfgrijs tot bruin fijn, kleihoudend en kwartshoudend zand. Het is weinig glauconiethoudend en glimmerhoudend. Er komen veel houtfragmenten in voor.

Quartair 1:200.000

Op de quartair geologische kaart 1:200.000 is het plangebied gekarteerd als profieltype 22. Onderdaan zijn getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen aanwezig. Deze afzettingen dateren uit het vroeg-Pleistoceen. Hierboven kunnen getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen teruggevonden worden. Deze afzettingen dateren eveneens uit het vroeg-Pleistoceen. Helemaal bovenaan kunnen eolische afzettingen uit het Weichseliaan (laat-Pleistoceen) tot vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het quartair teruggevonden worden.

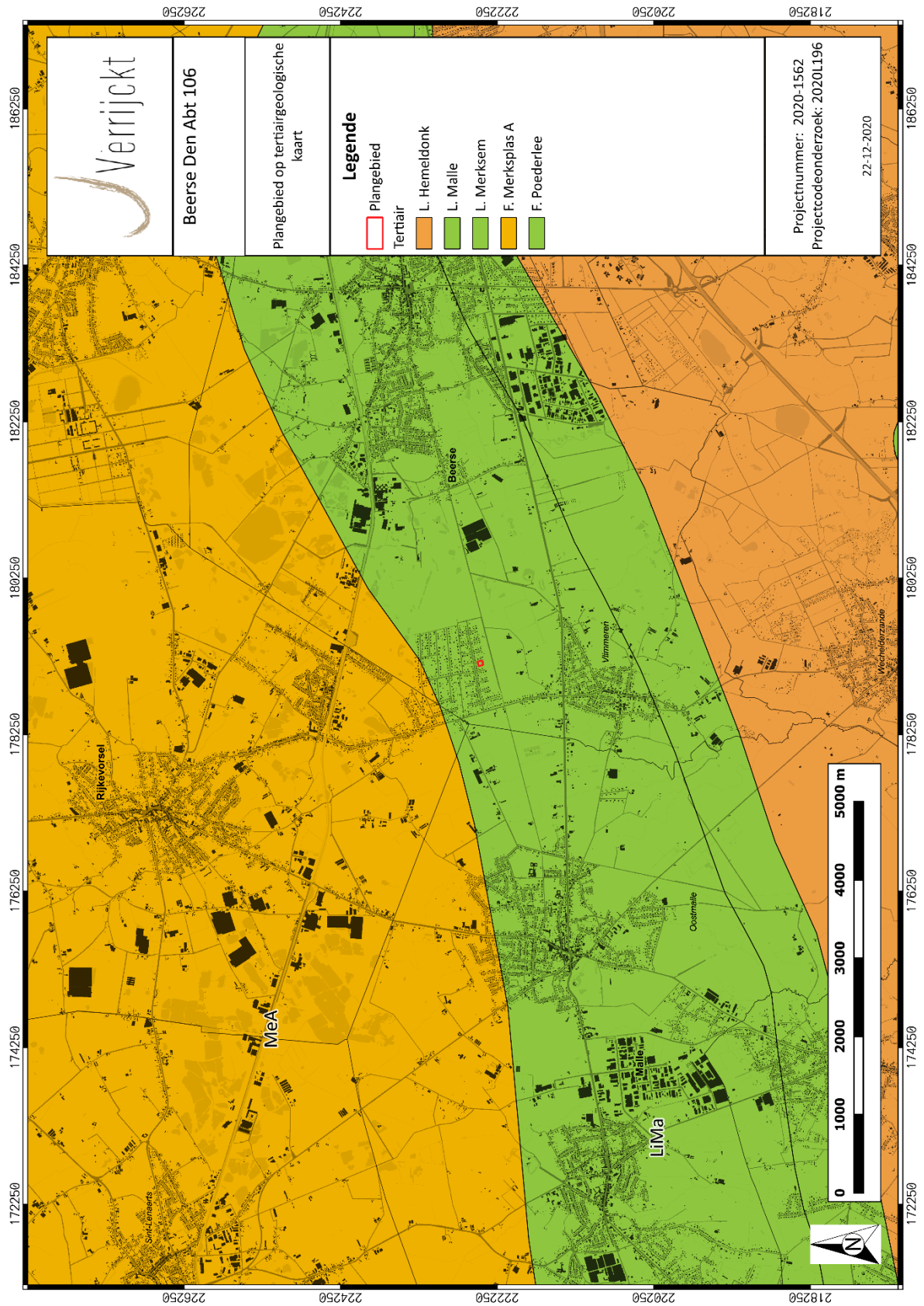
Quartair 1:50.000

Op de quartair geologische kaart 1:50.000 is het plangebied gekarteerd als profieltype 2. Profieltype 2 kenmerkt zich onderaan door estuariene afzettingen bestaande uit mica- en glauconiethoudens fijn tot halffijn zand met vegetatierestjes, veenbrokken en houtfragmenten voor. Hierboven kunnen fluviatiele afzettingen teruggevonden worden. Deze fluviatiele afzettingen zijn opgebouwd uit fijn tot halffijn zand of fijn zand tot klei. Boven de fluviatiele afzettingen kunnen estuariene afzettingen teruggevonden worden. Deze estuariene afzetting bestaat uit een kleilig-zandig complex. Hierbij komen micahoudende kleilige sedimenten en, in mindere mate, zeer fijne tot halffijne zandige lagen voor. Helemaal bovenaan komen fluviatiele afzettingen, variërende van klei tot zand, voor.

1.4.4 *Bodemkundige situering*

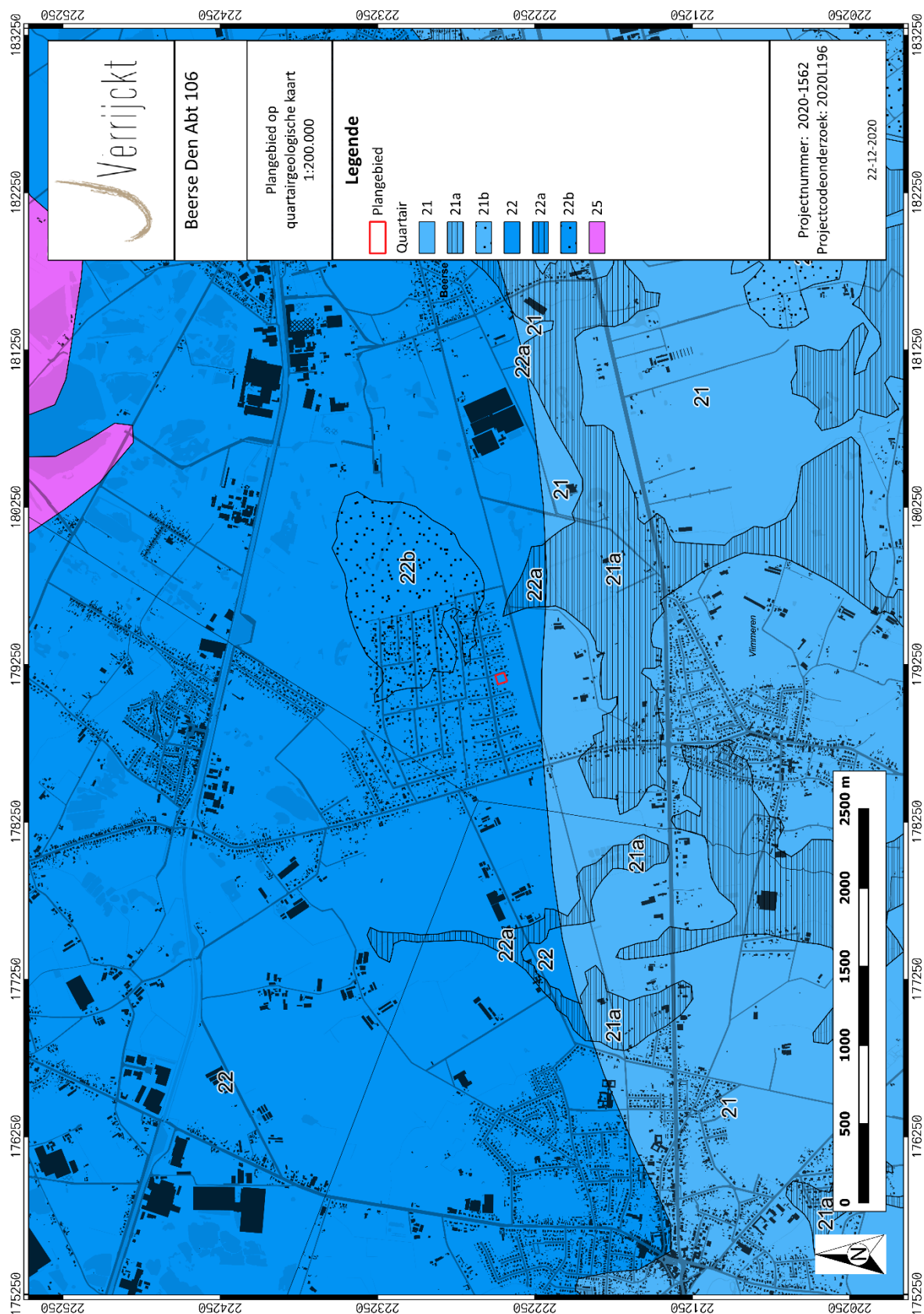
Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als Zcg in het westen en als Zdg in het oosten.

- Zcg: matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Deze Podzoleenheid heeft een grijze bovengrond van wisselende diepte. Vele profielen vertonen een verkitting van de onderste B horizont. De textureel contrasterende substraten vertegenwoordigen de onder Pleistocene afzettingen (klei van de Kempen, grint en zand van Mol), of formaties behorend tot het Diestiaan. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm.
- Zdg: matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. In zijn verscheidenheid onder bos is de humeuze bovengrond dun en heterogeen zonder Ap; onder landbouwuitbating is de bouwvoor gemiddeld 20-40 cm dik, maar er komen ook meer humeuze profielen voor. In alle gevallen beginnen roestverschijnselen tussen 40 en 60 cm. In de glauconiethoudende varianten zijn de roestverschijnselen minder duidelijk; ze vormen bruinachtige diffuse vlekken op de olijfgroenachtige basiskleur. De Podzol B is duidelijk ontwikkeld met donkergrijze tot zwarte humusaanrijking en daaronder veelal een bruinere aanrijking.

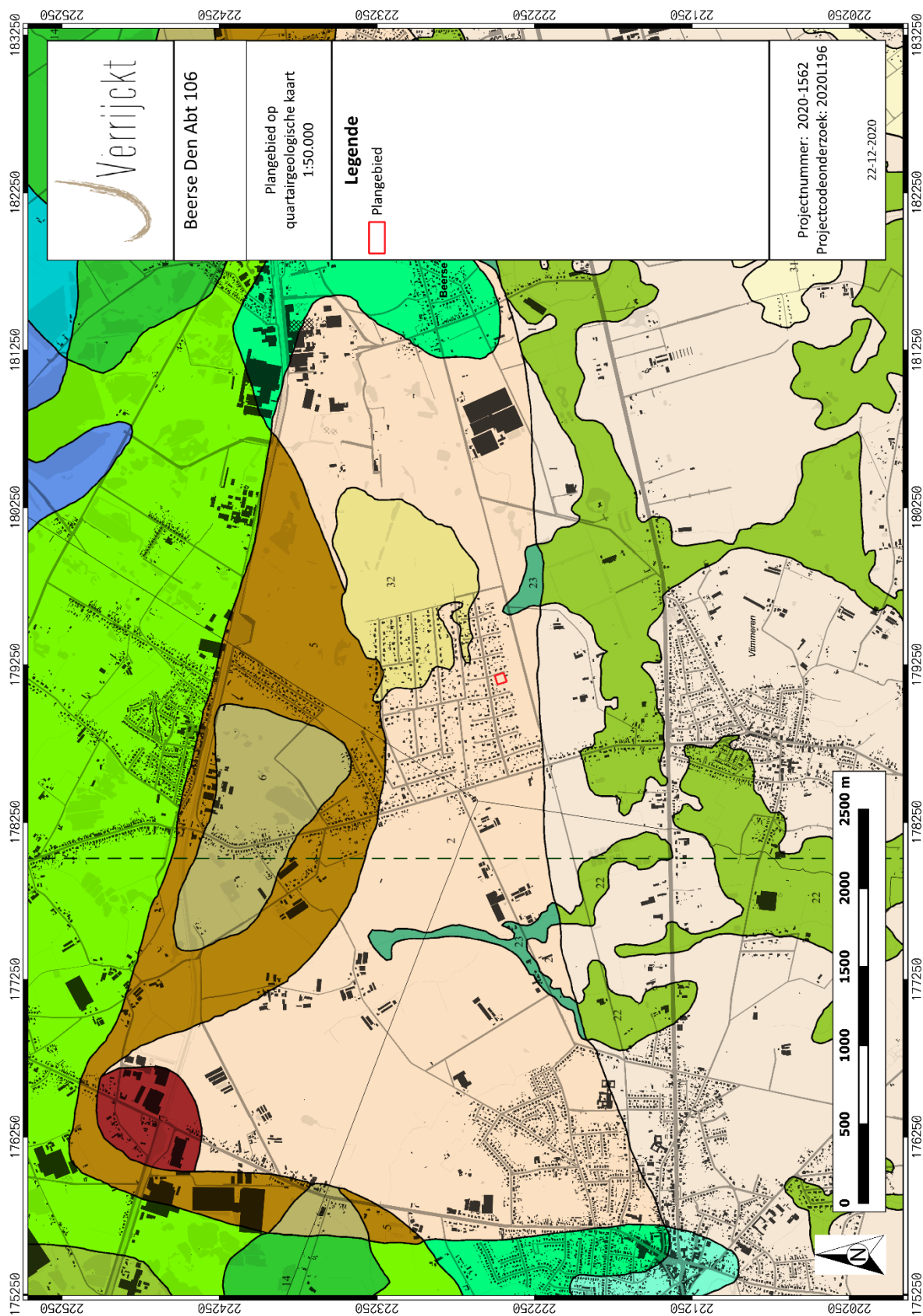
Figuur 7: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart¹⁰

¹⁰ DOV VLAANDEREN 2020b

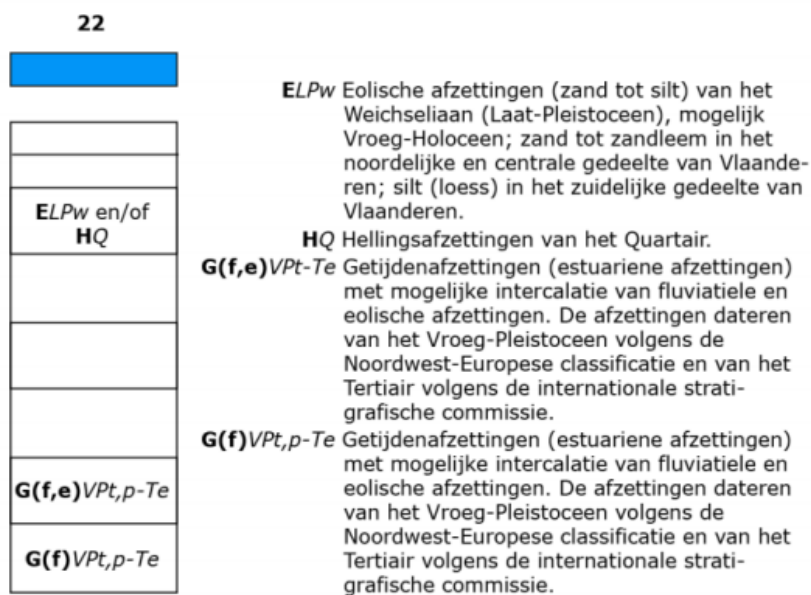
Figuur 8: Plangebied op de Quartairegeologische kaart 1:200.000¹¹

¹¹ DOV VLAANDEREN 2020c

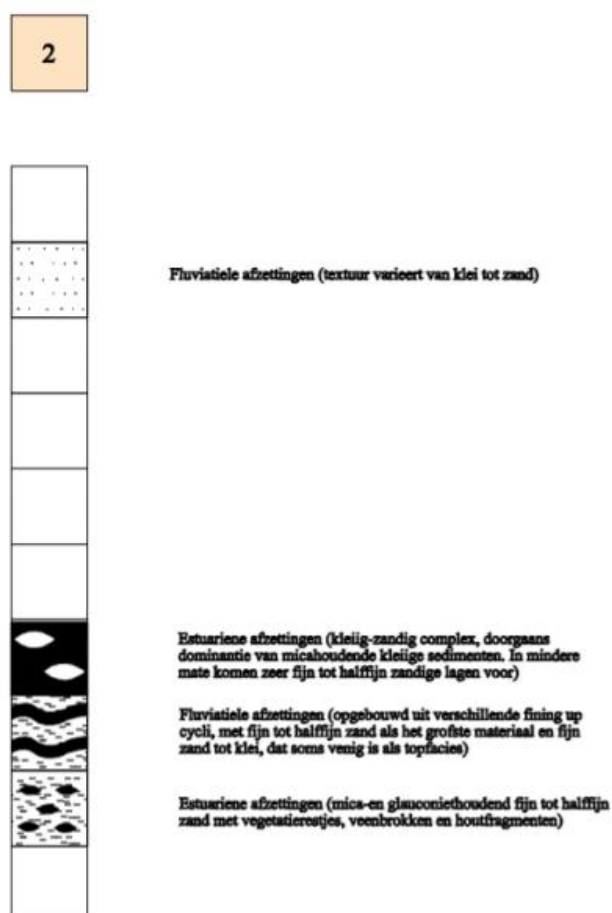

Figuur 9: Plangebied op de Quartairegeologische kaart 1:50.000¹²

¹² DOV VLAANDEREN 2020c

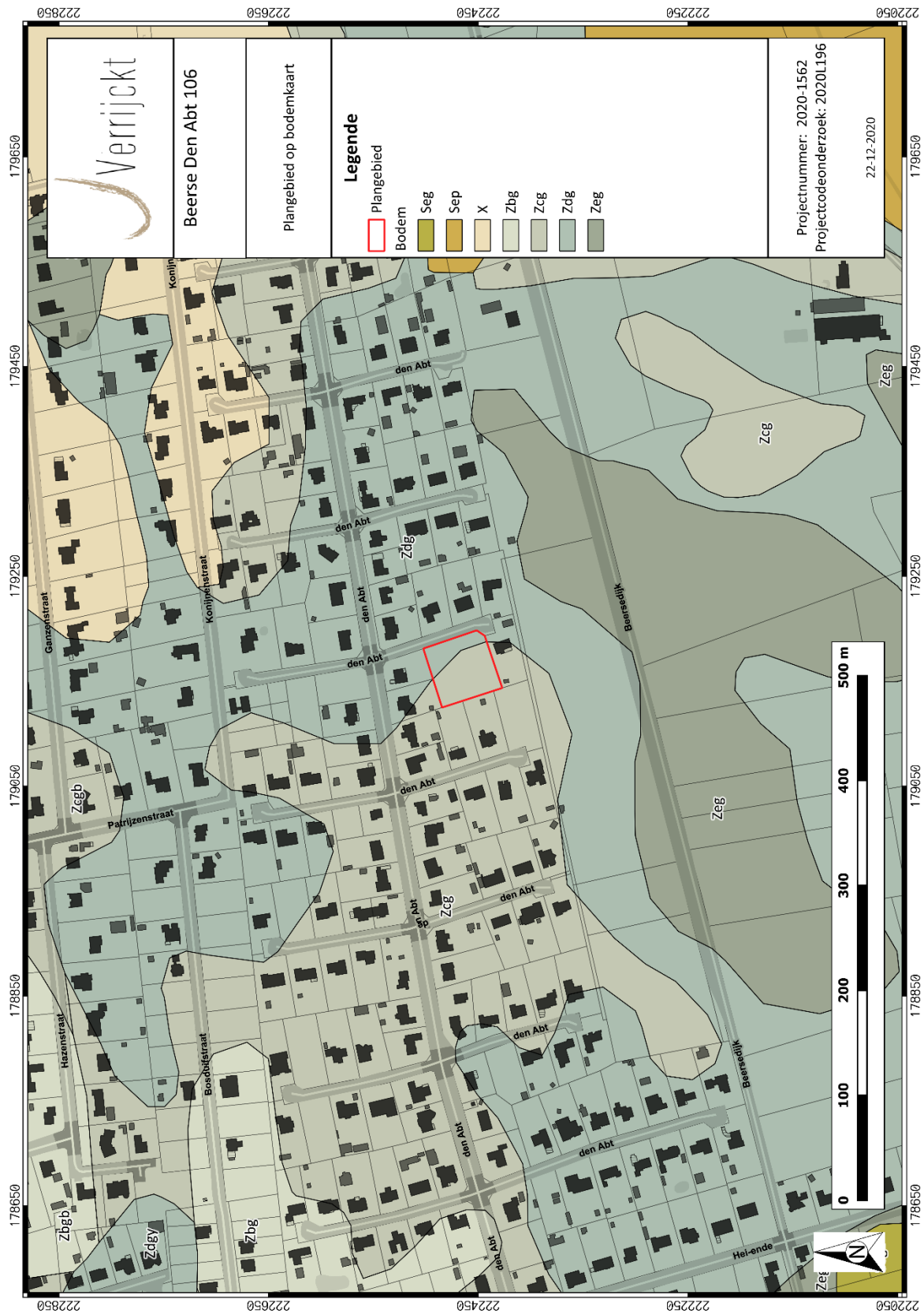
Figuur 10: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200.000 betreffende het plangebied¹³

Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50.000 betreffende het plangebied¹⁴

¹³ DOV VLAANDEREN 2020c

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2020c

Figuur 12: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁵

¹⁵ DOV VLAANDEREN 2020a

1.4.5 Historische bronnen

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Vlimmeren en is een deelgemeente van Beerse. Het is een landelijk woondorp ten zuidwesten van Beerse, ten zuiden begrensd door Wechelderzande, ten westen door Oostmalle met als scheiding de Koeschotse Beek.

Vlimmeren heeft een vlak landschap (17 tot 28 meter) met nog een zekere agrarische bedrijvigheid, ten noorden van de dorpskom doorsneden door de steenweg Turnhout-Antwerpen. Rond de vrij dicht bebouwde dorpskom liggen enkele meer landelijke gehuchten zoals Zilver eind, Wetschot, Aard, Heieinde. De bebouwing op grote schaal dateert pas van de laatste decennia. Recente woonverkavelingen Den Abt is aansluitend bij de Kerkenhoek, vlakbij het centrum en de nieuwste verkaveling tussen Engstraat, Statiestraat en Antwerpseweg.

Vlimmeren is een ouder dorp. Het werd naar verluidt reeds bewoond door de Salische Franken en stond bekend als 'Flemere', dat later deel ging uitmaken van het hertogdom Brabant.

Van 1347 tot 1399 werd Vlimmeren, samen met een aantal andere dorpen en Turnhout-stad als zogenaamd "Land van Turnhout" aan Maria van Brabant in pand gegeven. Nadien werd het terug Brabants bezit doch tot het einde van het ancien régime als aparte bestuursseenheid beheerd (zie inleiding Turnhout). Binnen dit bestel had Vlimmeren een bestuurlijke band met Wechelderzande. In de gemeenschappelijke bank, voorgezeten door de schout van Wechelderzande, had Vlimmeren zijn eigen schepenen. In 1768 werden beide dorpen administratief gescheiden.

Op kerkelijk gebied was Vlimmeren, zeker vanaf het einde van de 14de eeuw afhankelijk van de Sint-Willibrordusparochie te Rijkevorsel, die toebehoorde aan het kapittel van Onze-Lieve-Vrouw in Antwerpen; in 1678 werd het een zelfstandige parochie toegewijd aan Sint-Quirinus. Achtereenvolgens ressorteerde Vlimmeren onder het bisdom Kamerijk, Antwerpen (1559), Mechelen (1802) en Antwerpen (1962). Behalve de kerk, opklimmend tot de 14de eeuw, de pastorie, het gemeentehuis, enkele oudere hoeven en woonhuizen, is de bebouwing vrij recent.

De grote meerderheid van de bevolking leefde van de landbouw, met nadruk op de veeteelt. Aan het einde van de 18de eeuw was er een merkelijke vooruitgang vast te stellen, mede door de ontginning van braakliggende gronden, het droogleggen van moerassen, de verbeterde bewerkingsmethoden. De veehandel kan bogen op een meer dan honderdvijfentwintig jaar oude traditie; de eerste sporen leiden naar 1860; de aanleg van de buurtspoorweg in 1886 had een gunstige invloed op de evolutie.

Door zijn bosrijke omgeving oefende Vlimmeren ook een grote aantrekkingskracht uit op vakantiegangers. De oprichting in 1913 van schoolvilla Madonna, sedert 1980 kinderopvangcentrum Lentekind in de Hoogstraat, was een initiatief van de Katholieke Schoolkoloniën van Antwerpen, om het zwakke stadskind een naar lichaam en geest versterkende vakantie te geven. Ook de diamantbewerking bood werkgelegenheid. Een andere bron van inkomsten waren en zijn de industrieën van Beerse en Rijkevorsel. Heden biedt het dorp vooral woongelegenheid aan pendelaars.¹⁶

¹⁶ IOE 2020: id 13745

1.4.6 Cartografische bronnen

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart is te zien dat het plangebied gelegen is in een uitgestrekt heidegebied. Er is een ven afgebeeld op 800 meter ten noordwesten van het plangebied. Op 100 meter ten zuiden van het plangebied is een weg afgebeeld die nu gekend staat als de Beersedijk.

Vandermaelen (1846-1854)

Ter hoogte van het plangebied wordt op de Vandermaelenkaart niet-ontgonnen zone afgebeeld. Er staat een nieuwe weg afgebeeld, die aan de noordzijde van het plangebied grenst. Ten westen van het plangebied is de grens tussen Rijkervorsel en Beerse zichtbaar.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

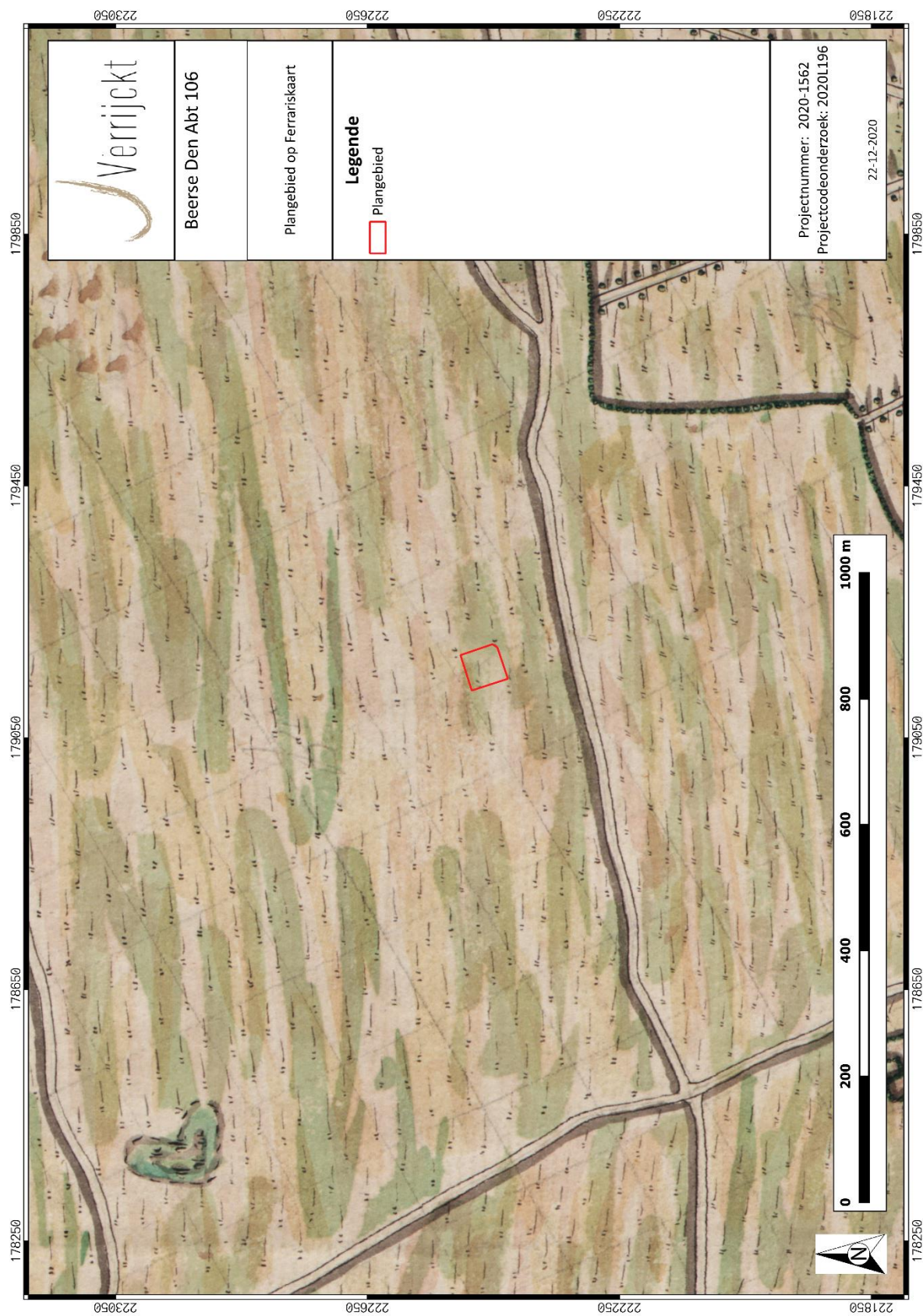
In het plangebied is op de Atlas der Buurtwegen niets afgebeeld. De weg die op de Vandermaelenkaart stond afgebeeld, is hier niet zichtbaar.

Topografische kaart (1969)

Op de topografische kaart van 1969 is het huidige stratenpatroon van de buurt zichtbaar. De buurt werd dus in de periode 1939-1969 aangelegd. Het plangebied zelf is op dit moment gekarteerd als bosgrond.

Orthofoto (1971)

Op de orthofoto van 1971 is zichtbaar dat er op het plangebied een bos staat. De omgeving is op dit moment nog maar kleinschalig bebouwd.

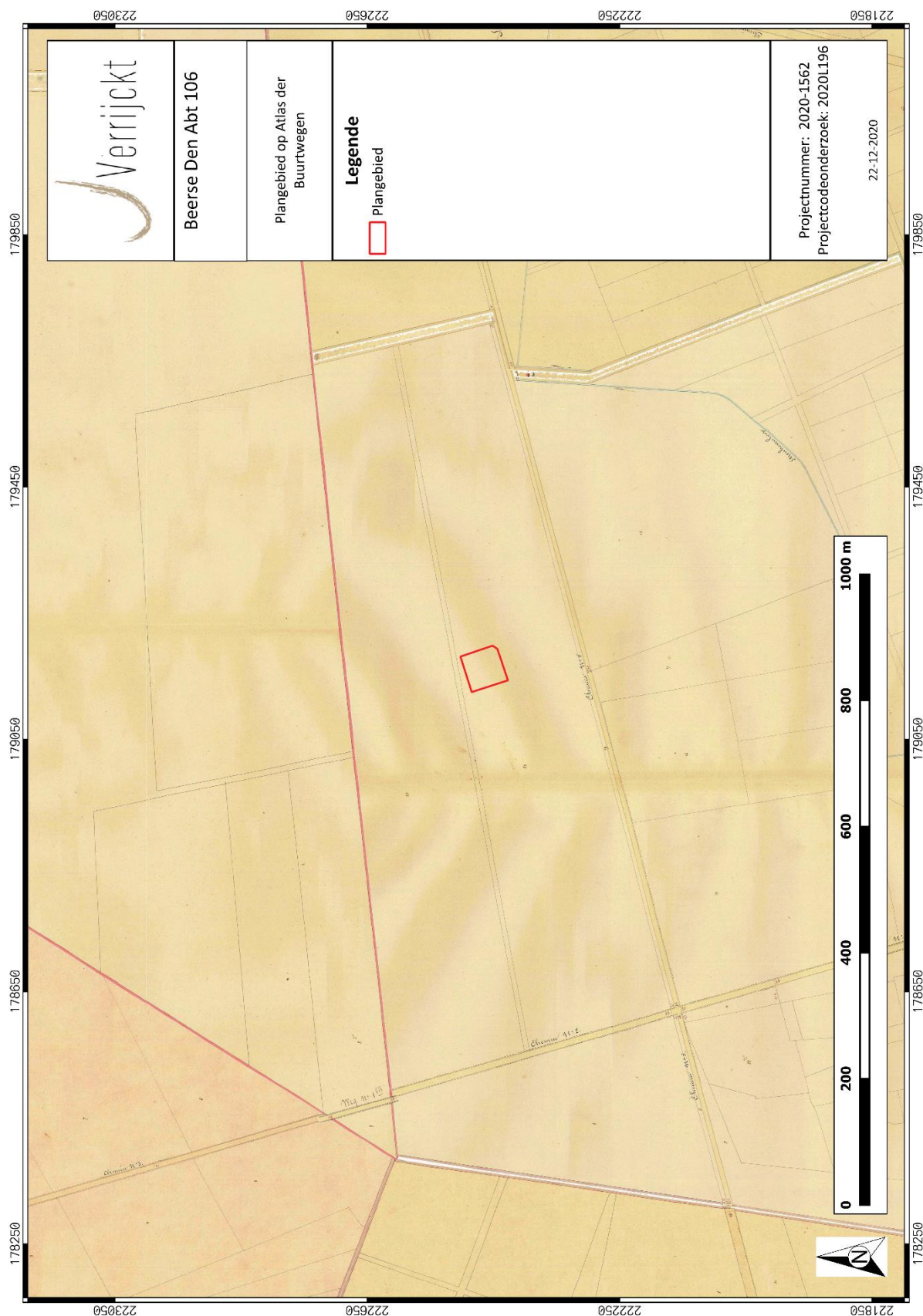
Figuur 13: Plangebied op de Ferrariskaart¹⁷

¹⁷ GEOPUNT 2020c

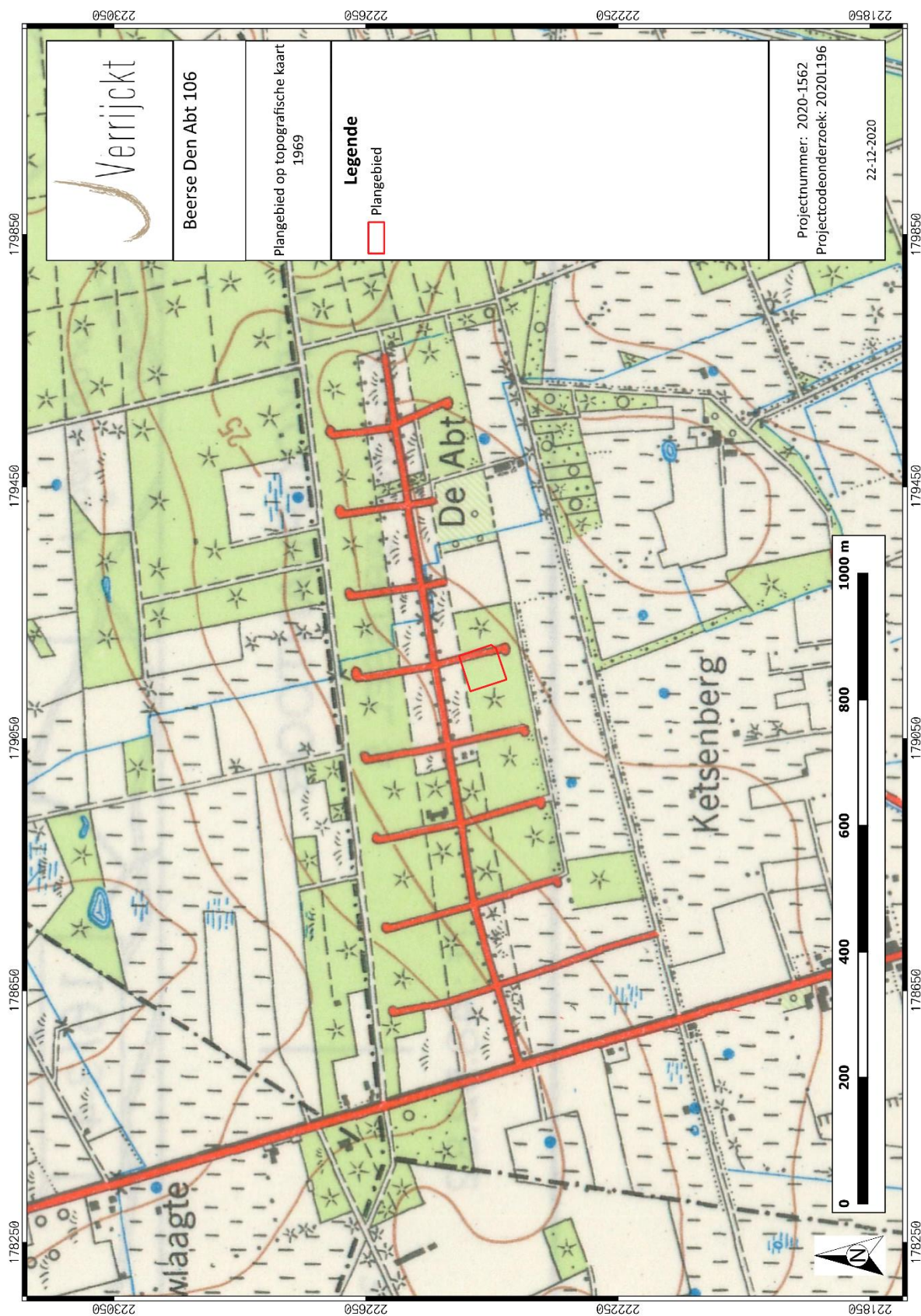
Figuur 14: Plangebied op de Vandermaelenkaart¹⁸

¹⁸ GEOPUNT 2020d

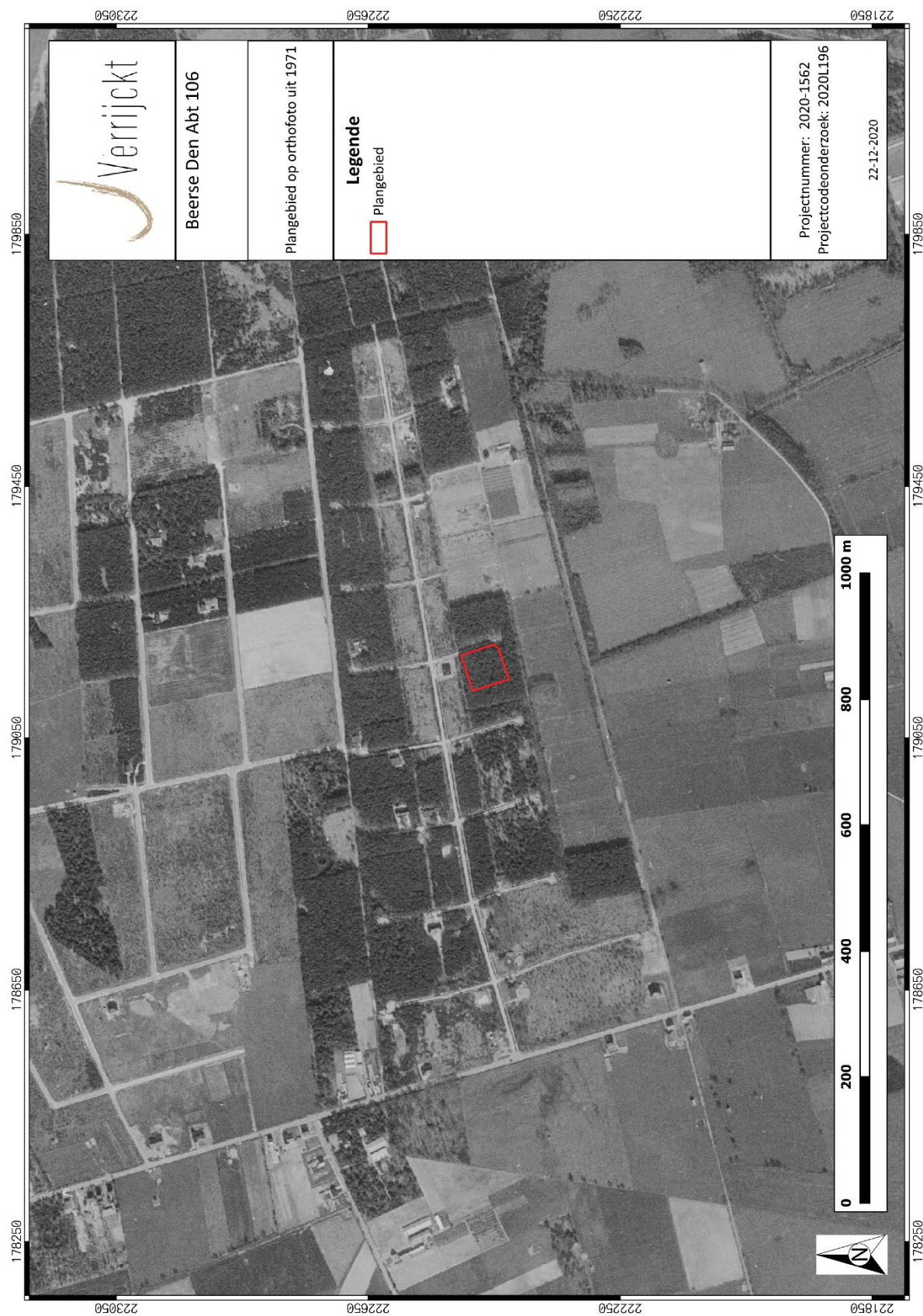
Figuur 15: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen¹⁹

¹⁹ GEOPUNT 2020b

Figuur 16: Plangebied op topografische kaart uit 1969 ²⁰

²⁰ AGIV 2020

Figuur 17: Plangebied op orthofoto uit 1971 ²¹

²¹ AGIV 2020e

1.4.7 Archeologische bronnen

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en archeologienota's waarvan akte werd genomen, geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een lijst van de gekende archeologische waarden zoals geregistreerd in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.²²

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
215790	BOSDUIFSTRAAT	KARRENSPOREN DIE WIJZEN OP EEN VELDWEG (NIET OP HISTORISCHE KAARTEN TERUG TE VINDEN) LANGS EEN PERCEEL	ONBEKEND	VERRIJCKT J. 2017: ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGRIEP IN DE BODEM BEERSE - BOSDUIFSTRAAT, BAAC VLAANDEREN RAPPORT 465
951968	HEIGOED	HOEVES	18 ^E EEUW	FERRARISKAART
951969	GOOSKENS	HOEVES	18 ^E EEUW	FERRARISKAART

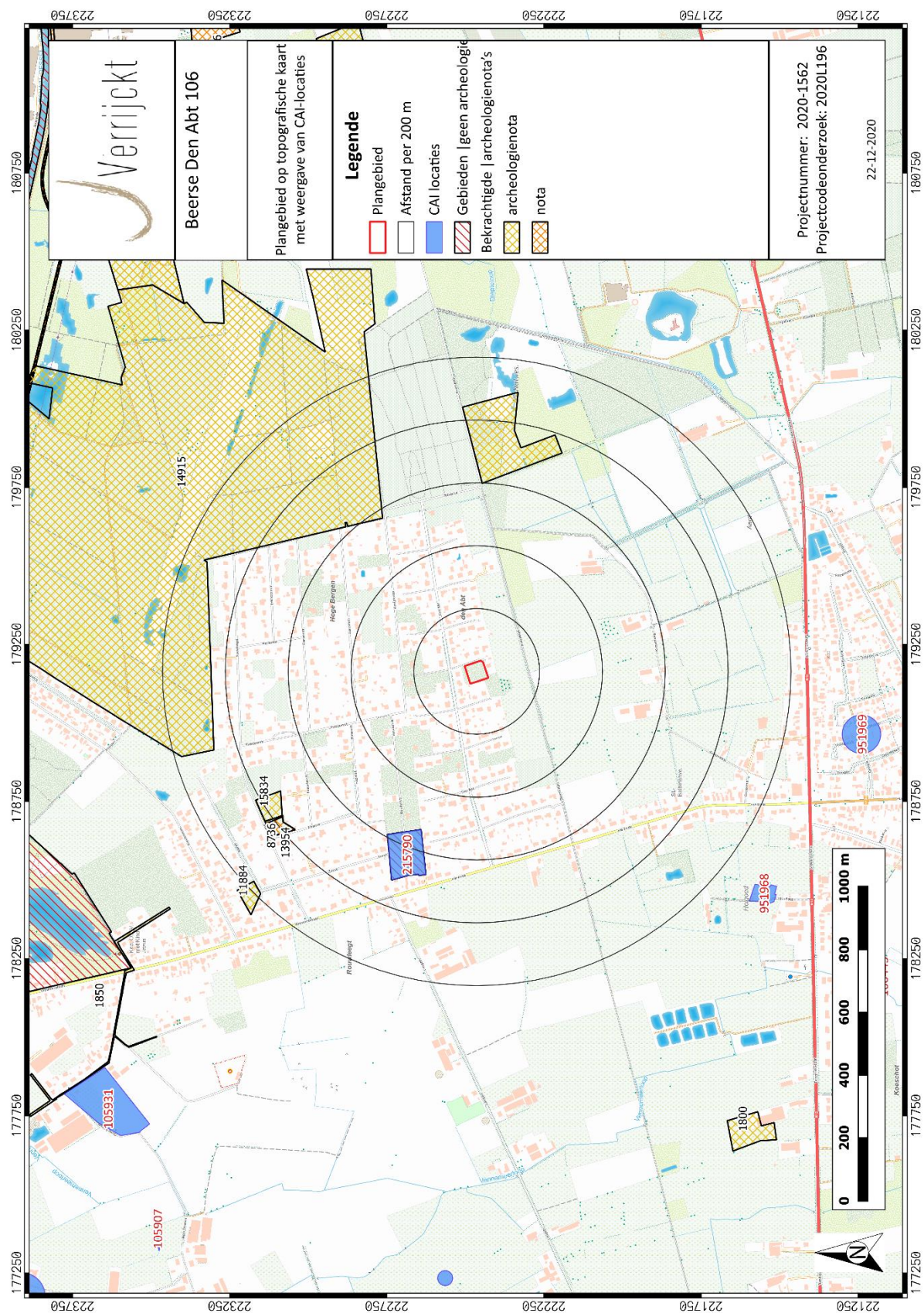
In de ruime omgeving rondom het plangebied zijn slechts enkele archeologische waarnemingen aanwezig. Op meer dan 1.000 meter ten zuiden van het plangebied zijn op basis van kaartstudie (Ferrariskaart) enkele hoeves herkend. Ca. 500 m ten westen van het plangebied werd in 2017 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Baac Vlaanderen. Hierbij werden enkele karrensporen van een veldweg aangetroffen. Deze veldweg is niet zichtbaar op historisch kaartmateriaal. Bij dit proefsleuvenonderzoek werd op enkele locaties een goed bewaarde podzolbodem aangetroffen. Deze podzolbodem bevond zich onmiddellijk onder de aanwezige strooisellaag. Er werd eveneens een natte zone, kleine laagte of klein ven aangetroffen.²³

Er werd op 700 meter ten noordwesten van het plangebied in 2020 een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd aan het plangebied Rijkevorsel Rouwleegd (met id:13954).²⁴ Uit dit onderzoek bleek dat de podzolbodem in grote mate verdwenen is door recent bodemgebruik in de vorm van landbouw en bosbouw. De archeologische verwachting, vooral naar steentijdsites, werd bijgesteld naar zeer laag. Ook werd door het aantreffen van een arme bodem de verwachting naar sporensites daterend vanaf het neolithicum als laag ingeschat. Hierdoor werd er geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

²² CAI 2020

²³ VERRIJCKT 2017

²⁴ DE BEENHOUWER ET AL. 2020

Figuur 18: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart ²⁵

²⁵ CAI 2020

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. In de ruime omgeving rondom het plangebied zijn slechts enkele archeologische waarnemingen aanwezig. Het betreft naast twee hoeves uit de 18^e eeuw enkele karrensporen en een veldweg die tijdens een proefsleuvenonderzoek aan het licht kwamen.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Op het terrein staan momenteel bomen. Deze hebben met hun wortels mogelijk de bodem reeds verstoord. Verder zijn er geen aanwijzingen dat de bodem verstoord is.

- Wat is de impact van de geplande werken?

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling. De opdrachtgever plant een verkaveling waarbij drie loten worden voorzien. Op elk lot wordt een woning gepland met een oppervlakte van ongeveer 240 m². Aan de achterkant van de loten worden zones voorzien waar de toekomstige eigenaars bijgebouwen mogen plaatsen. Bij de aanleg van de woningen en eventuele bijgebouwen zal de bodem worden verstoord. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd.

- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

Er zijn geen archeologische onderzoeken gebeurd in de nabije omgeving van het plangebied

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Er zijn niet afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het plangebied een archeologische site aanwezig is. Om uitsluitel te geven is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Binnen de contouren van het plangebied zijn mogelijk podzolbodems aanwezig. Om na te gaan of er effectief sprake is van goed bewaarde podzolbodems, alsook om na te gaan op welke diepte een eventueel archeologisch niveau zich situeert, zijn vooreerst landschappelijke boringen noodzakelijk.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Vlimmeren en is een deelgemeente van Beerse. Het is een landelijk woondorp ten zuidwesten van Beerse, ten zuiden begrensd door Wechelderzande, ten westen door Oostmalle met als scheiding de Koeschotse Beek.

De ruime omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 18 en 34 m + TAW. Hierbij is ten noordoosten van het plangebied een hoger gelegen dekzandrug aanwezig. Ten zuiden van het plangebied is een lager gelegen zone zichtbaar. Het plangebied zelf is gelegen op een hoogte van 24 tot 25 m + TAW. Het plangebied is hiermee te situeren op de flank van deze hoger gelegen dekzandrug. De dichtst bijgelegen beken zijn de Koeschotse loop (1.300 m ten westen) en de Bosbeek (1.100 m ten oosten). De relatief grote afstand tot open water vermindert het potentieel op de aanwezigheid van artefactensites uit de steentijd. De mogelijke aanwezigheid van historische vennen in de buurt vergroten echter dit potentieel. In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in het cuesta van de kleien van de Kempen. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als Zcg in het westen en als Zdg in het oosten. Het gaat hier om zandbodems met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Hierdoor is er een hogere verwachting naar artefactensites uit de steentijd.

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. In de ruime omgeving rondom het plangebied zijn slechts enkele archeologische waarnemingen aanwezig. Het betreft naast twee hoeves uit de 18^e eeuw enkele karrensporen en een veldweg die tijdens een proefsleuvenonderzoek aan het licht kwamen.

Op het terrein staan momenteel bomen. Deze hebben met hun wortels mogelijk de bodem reeds verstoord. Verder zijn er geen aanwijzingen dat de bodem verstoord is.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een matige archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroeg, volle en late middeleeuwen) is ongekend. Er is een lage verwachting voor eventuele archeologische sites uit de recentere perioden met uitzondering van een weg in het uiterste noorden van het plangebied.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op het ontbreken van goed onderzochte, grootschalige archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied, is er een potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat er een goed bewaarde archeologische site aanwezig is en dat deze archeologische site bedreigd wordt door de geplande werkzaamheden. Gelet op de gekende gegevens uit de omgeving van het plangebied is de kans aanwezig dat er een archeologische site uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen aanwezig is. De aanwezigheid en bewaringstoestand van eventuele archeologische sites, alsook de potentiële bedreiging, kan enkel bevestigd worden door de uitvoering van een landschappelijk booronderzoek en eventuele vervolgonderzoeken. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

Bodem

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?
 - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
 - o Kan dit niveau gedateerd worden?
 - o Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
 - o Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
 - o Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Sites uit de steentijden en vuursteenconcentraties

- Zijn er steentijdartefacten aanwezig?
- Is er een clustering in de steentijdartefacten aan te wijzen?
- Wat zijn de grenzen van de ruimtelijke spreiding(en) van de steentijdartefacten?
- Wat is de datering van de artefacten?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites voldoende kenniswinst opleveren.

Gelet op de toekomstige bouwwerkzaamheden, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een verkaveling, werd een archeologienota opgesteld. Op basis van de gegevens uit het onderzoek kunnen er geen gefundeerde uitspraken worden gedaan over de aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is een matige archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd. De verwachting

voor sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroeg, volle en late middeleeuwen) is ongekend. Er is een lage verwachting voor eventuele archeologische sites uit de recentere perioden met uitzondering van een weg in het uiterste noorden van het plangebied. Om na te gaan of er effectief goed bewaarde archeologische sites aanwezig zijn, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk, vooreerst in de vorm van landschappelijke boringen.

2 Lijst met figuren

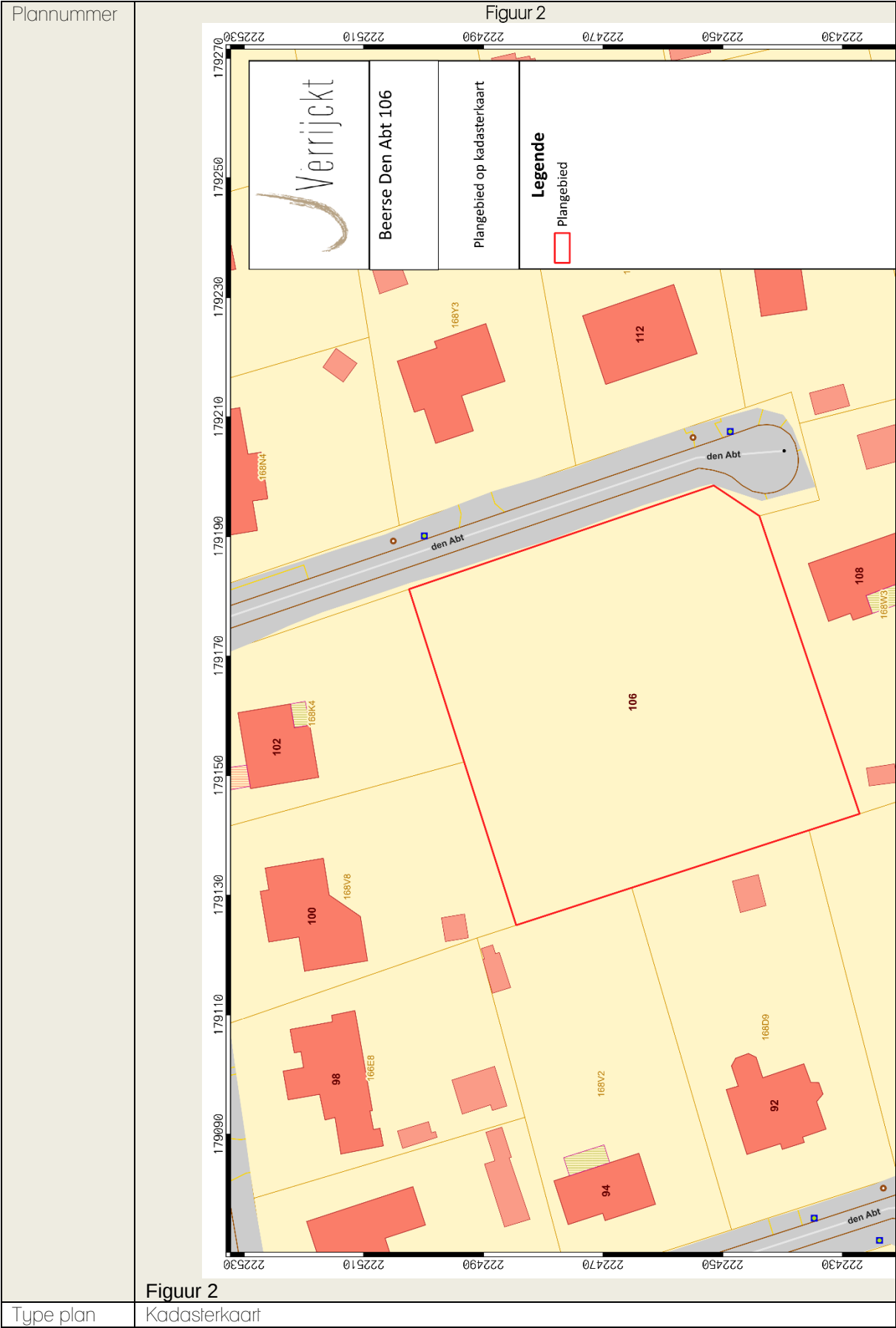
Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	3
Figuur 3: Toekomstige inplanting	7
Figuur 4: Inplantingsplan op recente orthofoto	8
Figuur 5: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM).....	10
Figuur 6: Omgeving van het plangebied op het DHM.....	11
Figuur 7: Plangebied op de Tertiairgeologische kaart	13
Figuur 8: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000.....	14
Figuur 9: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000.....	15
Figuur 10: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200.000 betreffende het plangebied	16
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50.000 betreffende het plangebied	16
Figuur 12: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	17
Figuur 13: Plangebied op de Ferrariskaart	20
Figuur 14: Plangebied op de Vandermaelenkaart.....	21
Figuur 15: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	22
Figuur 16: Plangebied op topografische kaart uit 1969	23
Figuur 17: Plangebied op orthofoto uit 1971	24
Figuur 18: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	26

3 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	25
--	----

4 Plannenlijst

Plannenlijst Beerse, Den Abt 106	Projectcode bureauonderzoek 2020-1562
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart
Aanmaaksch aal	1:5.000
Aanmaakwijz e	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)

Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:500
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied en toekomstige inplanting op orthofoto
Aanmaakschaal	1:500
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 5
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	1:500
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Omgeving van het plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	1:30.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:40.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 8
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart 1:200.000
Aanmaakschaal	1:20.000

Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart 1:50.000
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:3.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:5.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:5.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:5.000

Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Topografische kaart 1969
Aanmaakschaal	1:5.000
Aanmaakwijze	Analoog
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied op orthofoto uit 1971
Aanmaakschaal	1:5.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	22/12/2020 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	22/12/2020 (raadpleging)

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020a. Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), Brussel.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020b. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.
- AGIV, 2020a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2020b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.
- AGIV, 2020c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2020d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2020e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch, 1971, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- AGIV, 2020f. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BEYAERT, M. et al., 2006. België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie, Brussel: Uitgeverij Lannoo.
- CAI, 2020. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- CARTESIUS, 2020. Cartesius. Available at: <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/#>.
- DE BEENHOUWER J., ARCKENS M., GEELEN N., 2020. *Nota Rijkvorschouweleegde, Resultaten van het uitgesteld archeologisch vooronderzoek*, Fodio Folio 36, Wijnegem.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. Geomorfologische kaart van België 1:50000.
- DOV VLAANDEREN, 2020a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2020b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2018c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2020a. GEOPUNT VLAANDEREN.
- GEOPUNT, 2020b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

- GEOPUNT, 2020e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2020f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.
- GEOPUNT, 2020g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.
- GEOPUNT, 2020h. Toelichting: Ferrariskaart - Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, 1771 - 1778. Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/2d7382ea-d25c-4fe5-9196-b7ebf2dbe352>.
- GULLENTOPS F., PAULISSEN E. EN VANDENBERGHE N. (1996) Toelichtingen bij de Geologische kaart van België – Vlaams Gewest
- IOE, 2020. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.
- VERRIJCKT J., 2017. ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM BEERSE - BOSDUIFSTRAAT, BAAC VLAANDEREN RAPPORT 465.

6 Bijlagen

Inplantingsplan